

Trestní zákoník (č. 40/2009 Sb.) - Komentář

eFocus

Další titul z ediční řady Kodex, dvoudílný podrobný komentář k trestnímu zákoníku, na němž se podílel početný autorský kolektiv představovaný uznávanými odborníky zejména z justiční oblasti pod vedením soudce Nejvyššího soudu JUDr. Antonína Draštíka.

Od nabytí účinnosti trestního zákoníku (zák. č. [40/2009](#) Sb.) uplynula doba pěti let, což umožňuje předložit poznatky z aplikace základního kodexu trestního práva hmotného. Komentář reaguje na početné novelizace trestního zákoníku i na změny souvisejících či navazujících předpisů.

Komentář je rozdělen do dvou dílů. Na analyticky podaný výklad konkrétního ustanovení navazuje relevantní judikatura. Do komentáře je zařazen i přehled společných hesel trestního zákoníku - pro praxi vítané vodítko pro orientaci v nejdůležitějších definicích pojmů, které trestní zákoník používá.

Ve výkladu zvláštní části trestního zákoníku je mimořádná pozornost věnována těm oblastem kriminality, které jsou v centru celospolečenského zájmu, např. oblast hospodářské trestné činnosti, trestných činů proti životnímu prostředí, trestných činů obecně nebezpečných.

Trestní zákoník (č. [40/2009](#) Sb.) - Komentář

Antonín Draštík, Robert Fremr, Tomáš Durdík, Miroslav Růžička, Alexander Sotolář a kolektiv
Vydalo nakladatelství Wolters Kluwer, 2015

Publikaci lze objednat >>> [zde](#).

Z publikace vybíráme:

§ 146a

Ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky

(1) Kdo jinému úmyslně způsobí ublížení na zdraví v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody až na jeden rok.

(2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.

(3) Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody až na čtyři

léta.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán

- a) **spáchá-li čin uvedený v odstavci 3 na dvou nebo více osobách,**
- b) **spáchá-li takový čin na těhotné ženě, nebo**
- c) **spáchá-li takový čin na dítěti mladším patnácti let.**

(5) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 3 smrt.

K § 146a

1. Toto ustanovení bylo do trestního zákoníku doplněno **dodatečnou novelou** ještě před jeho účinností (zák. č. [306/2009](#) Sb.). Novela odstranila disproporci, kdy byli privilegováni pachatelé jednající ve výše popsaném duševním stavu pouze v případě, že následkem jejich jednání byla smrt poškozeného, avšak nikoli ti, kteří způsobili následek méně závažný (těžkou újmu nebo ublížení na zdraví). Jde o dvě samostatné skutkové podstaty. V odst. 1 jde o privilegovanou skutkovou podstatu k trestnému činu ublížení na zdraví podle § 146, v odst. 3 pak o privilegovanou skutkovou podstatu k trestnému činu těžkého ublížení na zdraví podle § 145.

K odst. 1

2. Způsobení následku v **silném rozrušení ze strachu, úleku nebo zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli** - viz výklad k § 141, bod 3.

3. Způsobení následku v **důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného** - viz výklad k § 141, bod 4.

Předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného může být zpravidla omluvitelnou pohnutkou za situace, když pachatel útočí na poškozeného v bezprostřední návaznosti na takové jednání. Nebude tomu tak ale tehdy, když poškozený sice způsobil pachateli příkoří, ale pachatel na ně reaguje až s delším časovým odstupem v úmyslu se tomuto poškozenému za ně pomstít (srov. NS 8 Tdo 1513/2012).

Pro právní kvalifikaci skutku jako trestného činu ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a bude významný též závěr o tom, zda provokující chování poškozeného bylo v určitém poměru k jednání pachatele, anebo zda pachatel již překročil potřebnou míru proporcionality (srov. NS 7 Tdo 416/2011).

Dále viz výklad k § 141, bod 4.

K odst. 2

4. **Těžká újma na zdraví** - viz výklad k § 122 odst. 2. Půjde o případy, kdy úmysl pachatele směřoval k ublížení na zdraví poškozenému, avšak následkem útoku bude těžká újma na zdraví poškozeného, kterou pachatel zavinil z nedbalosti podle § 16 - srov. výklad k § 146, bod 12.

K odst. 3

5. Jde o privilegovanou skutkovou podstatu ve vztahu k trestnému činu těžkého ublížení na zdraví podle § 145. K okolnostem, že se pachatel činu dopustil v **silném rozrušení** - viz výklad k § 141, bod

3.

K odst. 4 písm. a)

6. Ke spáchání činu **na dvou nebo více osobách** - viz výklad k § 140, bod 10.

K odst. 4 písm. b)

7. Spáchání činu **na těhotné ženě** - viz výklad k § 140, bod 11.

K odst. 4 písm. c)

8. Spáchání činu **na dítěti mladším patnácti let** - viz výklad k § 140, bod 12.

K odst. 5

9. **Způsobí-li činem smrt** - k pojmu smrt viz výklad k § 140, bod 2. Pachatel zde má v úmyslu způsobit poškozenému ublížení na zdraví, resp. těžkou újmu na zdraví, avšak způsobí poškozenému smrt, kterou zavíní z nedbalosti podle § 16 - srov. výklad k § 146, bod 13.

Vztah k jiným ustanovením

10. Jednočinný souběh je vyloučen:

- s trestným činem těžkého ublížení na zdraví podle § 145,
- s trestným činem ublížení na zdraví podle § 146, neboť je ve vztahu speciality (privilegovaná skutková podstata),
- s trestným činem neposkytnutí pomoci podle § 150 (jde o subsidiární ustanovení).

Judikatura:

K odst. 1

Spáchání trestného činu zabití podle § 141 tr. zákoníku je podmíněno silným rozrušením pachatele v době činu, které vyvolal strach, úlek, zmatek nebo jiné omluvitelné hnutí mysli pachatele, anebo vyžaduje předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného. Přitom silné rozrušení je duševní stav, v němž pachatel jak vnitřně, tak zpravidla i navenek vykazuje značné emoční vzrušení či neklid, které ovlivňuje jeho další jednání a projevují se v průběhu činu, a to bez ohledu na okolnost, zda se na takovém rozrušení podílí též nervová labilita či přímo duševní porucha pachatele (tzv. psychická predispozice), anebo jestli je příčinou silného rozrušení pouze vlastní strach, úlek, zmatek nebo jiné omluvitelné hnutí mysli pachatele.

Strach, úlek nebo zmatek pachatele se podřazují pod obecný pojem tzv. omluvitelných hnutí mysli, která pocházejí z polehčujících a pochopitelných duševních stavů pachatele. Tato omluvitelná hnutí mysli mohou navazovat jen na podněty mimořádné intenzity a závažnosti, protože musí vyvolat silné rozrušení pachatele (např. u strachu půjde o vystupňovanou obavu o život vlastní nebo o život blízkých osob, popřípadě o jinou vážnou újmu na zdraví). Nejedná se o pouhé silnější emoce, ale o emotivní prožitky vystupňované, které sice nutně neovlivňují přičetnost, ale vedou ke značnému zúžení vědomí pachatele a k oslabení jeho zábran.

K tomu, aby se mohlo jednat o stav silného rozrušení pachatele trestného činu zabití ve smyslu § 141 tr. zákoníku, tedy musí být nějaký mimořádně intenzivní podnět, který by jej mohl vyvolat. Takovým podnětem pak zásadně nebude krádež majetku pachatele, byť k ní v minulosti mohlo dojít již

vícekrát, pokud navíc ani není zřejmé, kdo se dopouštěl předchozích krádeží.

Pokud jde o podmínku spočívající v předchozím zavrženíhodném jednání poškozeného, negativní charakter tohoto provokujícího jednání poškozeného a jeho míra musí být v odpovídajícím poměru ke značnému významu objektu skutkové podstaty zločinu zabití, jímž je lidský život. Mělo by tedy jít o úmyslné jednání poškozeného, které je mimořádně zlé, zraňující, ponižující nebo hrozící způsobením závažné újmy na právech. Přitom ve smyslu § 141 tr. zákoníku jde o takové předchozí zavrženíhodné jednání, jehož se dopustil právě poškozený, který byl předmětem útoku pachatele trestného činu zabití, nikoli někdo jiný nebo neznámý. - R 14/2011

Související ustanovení:

§ 15 - úmysl, § 16 - nedbalost, § 17 - zavinění k okolnosti zvláště přitěžující, § 26 - nepřičetnost, § 27 - zmenšená přičetnost, § 122 - ublížení na zdraví a těžká újma na zdraví, § 126 - dítě

Související předpisy:

čl. 6 Listiny

Literatura:

Hořák, J. Úmyslná usmrcení v afektu. Trestní právo, 2008, č. 10, s. 5 a násl., č. 11, s. 5 a násl.

Hořák, J. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. Bulletin advokacie, 2009, č. 10, s. 53 a násl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Recenze publikace: Chalupa, R. Zákon směnečný a šekový - komentář směnečné části. Zákon o mezinárodním právu soukromém - komentář směnečné části. Praha: Leges, 2021, 646 s.](#)
- [Recenzia](#)
- [Budoucnost je v technologiích i udržitelnosti](#)
- [Anotáční recenze: Vyvlastnění a vyvlastňovací řízení](#)
- [Věznice jsou přeplněné a věznění příliš drahé. Knihou Tresty budoucnosti chce INFO.CZ otevřít diskuzi o změnách](#)
- [Recenze na knihu: Zdeňková, V., Seidlová, M., Čornejová, H., Peterová H.: Jak správně vytvářet a využívat FKSP: Jak postupovat při poskytování příspěvku na stravování.](#)
- [Recenze na knihu: Zuzana Strnadová: Co by měl vědět příjemce dotace. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2019, ISBN: 978-80-247-3076-9](#)
- [Ondřej Chmela: Zrušení poplatku za podnět k ÚOHS lze považovat za správné](#)
- [Anotáční recenze: Koudelka, Z., Průcha, P., Zwyrtek Hamplová, J.: Zákon o obcích \(obecní zřízení\) - Komentář. Praha: Leges, 2019, 480s](#)
- [Pražské finále osmého ročníku konferencí Soukromé právo](#)
- [Recenze: Jakub Tomšej a kolektiv - Zaměstnávání cizinců v České republice](#)